

طراحی فضاهای شهری با ارزیابی نگرش جنسیتی (مطالعه موردی: پارک بانوان نرگس ارومیه)

علیرضا سلیمانی^۱

استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

احمد آفتاب

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

نرمین رضازاده

دانشجوی مهندسی شهرسازی، دانشگاه پیام نور، ارومیه، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۰/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۰۹

چکیده

در طراحی و ارزیابی فضاهای شهری، اندیشمندان به نیازهای اولیه انسان بسیار توجه می‌کنند و همه بر این اعتقاد هستند که، بدون توجه به این نیازها، امکان دسترسی به فضا و تحرک پذیری در آن به حد قابل ملاحظه‌ای محدود خواهد شد. این نیازها تحت تأثیر متغیرهای مختلفی قرار دارند و «جنسیت» یکی از موضوع‌های حساس این مقوله است. از این رو، هدف پژوهش حاضر ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری با تأکید بر پارک بانوان نرگس ارومیه می‌باشد. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بکارگرفته شده در این پژوهش از نوع کاربردی می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز از طریق دو نوع پرسشنامه تصویری و غیرتصویری به دست آمده است. برای ارزیابی و پردازش داده‌ها از شیوه‌های آماری توصیفی و استنباطی در قالب نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که تنها زنان خانه‌دار و مذهبی تمایل به استفاده از پارک‌های زنانه دارند؛ و دسته سوم زنان یعنی زنان شاغل جامعه و دسته چهارم یعنی زنانی با نگرش‌ها و گرایش‌های فمینیستی رغبتی برای استفاده از این گونه پارک‌ها را ندارند. چنین وضعیتی در مورد میزان احساس امنیت و آرامش زنان در پارک بانوان نیز صدق می‌کند. لذا پروژه پارک بانوان در کوتاه‌مدت و با توجه به محدودیت‌های عرفی، برای استفاده آزادانه زنان از فضاهای عمومی، مطلوب به نظر می‌رسد، اما در بلندمدت به توزیع عادلانه فضاهای شهری کمک چندانی نخواهد کرد. نتایج حاصل از پرسشنامه‌های تصویری نشان دهنده تنها تفاوت معناداری میان زنان خانه‌دار با مردان و دیگر گروه‌های زنان مورد مطالعه برای انتخاب عناصر پارک است؛ در نتیجه جنسیت در انتخاب عناصر پارک‌ها تأثیر چندانی نداشته و انتظار می‌رود که عناصر پارک مطابق با نیازهای زنان خانه‌دار (بیشترین مراجعه‌کنندگان به پارک بانوان) باشد و به ارائه راهکارهای عملی برای طراحی و جانمایی عناصر هرچه بهتر در پارک‌های بانوان پرداخته شود.

واژگان کلیدی: طراحی شهری، فضاهای عمومی، پارک بانوان، نگرش جنسیتی، ارومیه

مقدمه

با ظهور تفکر نوگرایی در شهرسازی و رویکرد مسلط مبتنی بر خرد مردانه و تفکیک و جداسازی حوزه‌های مختلف نظیر مسکونی، تفریحی، کار، و...، حوزه عمومی کار و تجارت در مرکز شهر از حوزه خصوصی حومه‌های مسکونی جدا شد. این جدایی به نحوی تأکید بر تمایز حوزه مردانه تجارت و کار از حوزه زنانه حومه و خانواده نیز محسوب می‌شود. همچنین به لحاظ تاریخی، معماری و برنامه‌ریزی شهری، فعالیتی مردانه تلقی شده که خود فضاهای شهری را به فضاهایی جنسیتی نیز تبدیل کرده است. گویی علایق و نیازهای مردان، جهانی دربرگیرنده هر دو جنس است (Hexly, 2002: 1). با این حال، برنامه‌ریزان شهری زن در اروپا با نگاه جنسیتی به برنامه‌ریزی و نقد نگاه مدرنیستی به شهر، ویژگی‌های فضای شهری، مناسب را مسافت‌های کوتاه، کاربری‌های مختلط، و دارای چند مرکز فعال تعریف کرده‌اند (Rendell, 2000: 21). فضاهای شهری به عنوان بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و اجتماعی، جنسی، محیطی امن، سالم و پایدار و جذاب را برای همه افراد فراهم کنند و به نیاز تمامی اقشار اجتماعی پاسخ مناسب بدهند و پاسخ گوی حداقل نیازها باشند (مدیری، ۱۳۸۵: ۱۶). زنان برای حضور در فضاهای عمومی دارای محدودیت‌هایی می‌باشند. این محدودیت‌ها بر اساس مشخصه‌های مختلف قومی - نژادی، طبقه اجتماعی، وضعیت تأهل، سن، دین و توانایی فیزیکی به‌طور متفاوتی تجربه می‌شوند (رفیعیان و سیفایی، ۱۳۸۴: ۴۲-۳۵). این محدودیت‌ها، مکان و زمان استفاده، اینکه زنان با چه کسانی و برای چه مدت از فضا استفاده می‌کنند و رفتار و تجارب زنان را هنگام استفاده از فضای عمومی، تحت تأثیر قرار می‌دهند. ممکن است هر یک از این محدودیت‌ها به تنهایی تأثیر زیادی نداشته باشد اما مجموعه‌ای از ترکیب این محدودیت‌ها مؤثر خواهد بود. تفکیک جنسیتی خدمات عمومی نظیر زمین‌های بازی ورزش، محوطه‌های فعالیتی تخصصی و... سهولت بهره برداری از فضا را به ویژه برای زنان فراهم می‌کند؛ اما این اقدام مفهوم اجتماعی را از فضا سلب کرده و آن را از یک فضای اجتماعی به یک فضای کارکردی تنزل می‌دهد. تأسیس پارک‌های زنانه در همین چهارچوب قابل بررسی هستند؛ زیرا این گونه پارک‌ها تسهیلات خاصی را برای گذران اوقات فراغت در اختیار زنان قرار می‌دهند (شیخاوندی، ۱۳۸۴: ۲۳). بدیهی است در ایجاد فضاهای سبز شهری، علاوه بر توجه به قابلیت‌ها و امکانات وسایل فنی و تخصصی مرتبط با موضوع سرزمین، نکات و ظرافت‌های فرهنگی - اجتماعی هر منطق، گروه‌های سنی و جنسی مختلف باید مورد عنایت برنامه‌ریزان قرار گرفته، تا معیارها و استانداردهای خاصی مدنظر قرار داده شود. زنان در مقام نیمی از اجتماعات انسانی به واسطه خصوصیات بیولوژیک، مسئولیت‌ها و نگاه متفاوت در مقایسه با مردان ارتباط متمایزی با فضا برقرار می‌کنند. آن‌ها نیازمند تسهیلات خاصی از فضا هستند تا موجب افزایش اطمینان خاطرشان از حضور امن در فضاهای شهری به ویژه فضاهای عمومی مانند پارک شود. زیرا با توجه به مسئولیت‌های خطیری که در محیط خانوادگی دارند معمولاً بیش از مردان برای تفریح و سرگرمی فرزندان خود از محیط‌های عمومی به خصوص پارک‌های شهری استفاده می‌کنند (تازیکی، ۱۳۹۲: ۱۱۲). ایجاد پارک بانوان نرگس ارومیه نیز با این ایده تحقق یافته که به نوعی با محرومیت علیه زنان مقابله شود. اما ایجاد این گونه امکانات، بدون ارزیابی نگرش‌های جنسیتی، تصویر ذهنی رضایت زنان از این خدمات را ارائه نمی‌دهد. بنابراین، انجام دادن این گونه پژوهش‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

بدین منظور، پژوهش حاضر به ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری با تاکید بر پارک بانوان نرگس ارومیه می‌پردازد در این راستا فرضیات زیر مطرح می‌شود:

- به نظر می‌رسد بانوان مذهبی و خانه‌دار تمایل بیشتری برای ایجاد پارک بانوان نسبت به زنان شاغل و فمینیست داشته باشند.
- به نظر می‌رسد پارک نرگس بانوان از لحاظ (کیفیت وسایل ورزشی، ایستگاه سلامت، وضعیت نیمکت‌ها، روشنایی، وضعیت چمن‌کاری و تمیزی، زمین بازی کودکان، ارائه خدمات کارکنان، وجود نگهبان مرد) مطابق با نیازهای بانوان از تمامی گروه‌ها نباشد.
- عدم وجود امنیت در فضاهای عمومی شهر، سبب ایجاد پارک بانوان شده است.
- به نظر می‌رسد تفاوت معناداری میان جنسیت (مردان و زنان) و انتخاب عناصر پارک‌ها وجود دارد.
- به نظر می‌رسد تفاوت معناداری میان گروه‌های مختلف زنان (خانه‌دار، شاغل، دختر) و انتخاب عناصر پارک‌ها وجود داشته باشد.

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری پژوهش

فضاهای شهری

فضا، در بیان نخست، مفهوم ادراک آگاهانه محیط توسط انسان را در خود دارد که تأثیرگذاری فعالیت‌های انسانی آن را از حالت توده^۱ به فضا^۲ تبدیل کرده است. فضا اگرچه جهت هویت بخشی به خود از عناصر متنوع و نامتجانس تشکیل شده، نحوه و نظام استقرار عناصر و ارتباطات متقابل بین آن‌ها در راستای اهداف مترتب به کلیت مجموعه، پیکره‌ای همگن و متجانس را تشکیل می‌دهد که هویت و مفهوم فضا از آن نشئت می‌گیرد. اصولاً انسان بین خود و اشیا و محیط پیرامون رابطه برقرار می‌کند؛ بدین معنی که وی خود را به طریق فیزیولوژیک با اشیا و اجسام کالبدی وفق و ارتباط می‌دهد. این کنش متقابل در بستری رخ می‌دهد که ما آن را به لحاظ تأثیرگذاری بر انسان، فضا می‌نامیم (رفعیان و عسگری، ۱۳۸۱: ۴). فضای شهری، فضای مادی با ابعاد اجتماعی و روانشناختی است، و شهر هندسه این فضا است فضای شهری صحنه‌ای است که داستان زندگی جمعی در آن رخ می‌دهد. در این فضا فرصت آن وجود دارد که برخی از مرزهای اجتماعی شکسته شود (کلاتری خلیل آباد و همکاران، ۱۳۹۲: ۲)، فضاهای شهری نیز می‌توانند به عنوان فضاهای باز فکری هم تعریف شوند؛ چرا که این فضاها برای استفاده‌های مختلف غیر قابل پیش بینی و انجام فعالیت‌های متنوع برنامه‌ریزی و طراحی شده‌اند تا تمایلات شهروندان را برای برآورده کردن خواسته‌هایشان هموار کنند و آن‌ها را از این امر منتفع نمایند (Walzer, 1986: 47). در این میان، فضای عمومی بستر مشترکی است که مردم فعالیت‌های کارکردی و مراسمی را که پیوند دهنده اعضای جامعه است در آن انجام می‌دهند؛ به عبارت دیگر، فضای عمومی، صحنه‌ای است که به روی آن نمایش زندگی اجتماعی در معرض دید عموم قرار می‌گیرد (صالحی، ۱۳۸۷، ۱۰۵). این فضاها، مکانی برای رفع نیازهای روزمره زندگی عمومی در شهرها هستند. این فضاها در طول زمان و بر اساس شرایط

^۱ - mass

^۲ - space

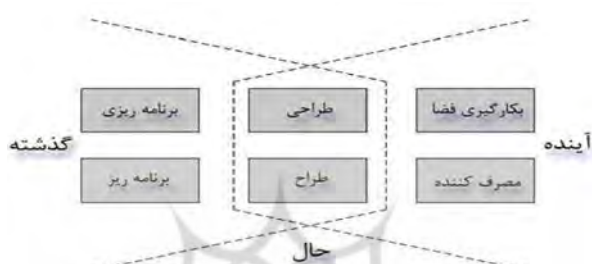
اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تغییر می‌کنند (Pasaogullari and Doratli, 2004: 225). لیبتون فضای عمومی را با عنوان «اتاق زندگی بیرونی» و «مرکز تفریح و فراغت بیرون از خانه» تعریف می‌کند (Lipton, 2003: 1). امروزه نقش و اهمیت فضاهای عمومی شهری با تأکید بر طراحی فارغ از محدودیت‌های جنسیتی، سنی و توانایی استفاده کنندگان به‌عنوان مکانی مطلوب برای تمامی گروه‌های اجتماعی، به‌خوبی احساس می‌شود. (Garcia, 2004: 215-233)؛ فضاهای معماری و شهری به‌عنوان بستر زندگی و فعالیت افراد باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان گروه‌های جنسی، سنی و اجتماعی، محیطی امن، سالم، پایدار و جذاب را برای همه فراهم کنند و به نیازهای تمامی اقشار اجتماعی پاسخ مناسب بدهند. این فضاها باید تسهیلات موردنیاز تمامی افراد را به‌گونه‌ای تأمین کنند که از نقطه‌نظر کالبدی و حسی با خصوصیات تمامی بهره‌برداران سازگار و برای آن‌ها قابل استفاده باشد (تمدن، ۱۳۸۷: ۲۲).

پارک‌های شهری

فضاهای سبز عمومی فضاهای سبزی هستند که بازدهی اجتماعی دارند و عموم مردم از آنها در گذران اوقات فراغت، تفریح و مصاحبت با دوستان و گردهمایی‌های اجتماعی و فرهنگی و نظایر این‌ها استفاده می‌کنند. فضاهای یاد شده اساساً برای این منظور طراحی یا تجهیز شده‌اند. پارک‌های شهری بخشی از فضاهای سبز عمومی‌اند که علاوه بر دارا بودن جنبه‌های تفریحی و فرهنگی و زیست محیطی، جنبه خدمات دهی به مناطق مختلف شهر را نیز دارند اصولاً طبیعت و ماهیت این فضاها به گونه‌ای است که تمام طبقات مردم، می‌توانند از آنها استفاده کنند (قربانی و تیموری، ۱۳۸۹: ۷۲). بی تردید پارک‌های شهری را باید در زمره اساسی‌ترین عوامل پایداری حیات طبیعی و انسانی در شهرنشینی امروز به شمار آورد که اگر به صورت صحیحی برنامه‌ریزی شوند، در سالم‌سازی جسم و روح انسان تأثیرات مطلوبی خواهند داشت. این فضاها به موازات رشد و متراکم شدن نواحی شهری در جوامع مختلف مورد توجه قرار گرفته‌اند و راهبردهای گوناگونی برای مکان‌یابی و توزیع مناسب آنها در محیط‌های شهری ابداع و به کار گرفته شده است (لطیفی و سجادی، ۱۳۹۳: ۸). پارک‌های شهری به‌عنوان یکی از مهمترین فضاهای عمومی - خدماتی شهر نقش اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی هستند، با مزایایی چون درمان بیماری‌های روحی، محیطی مطلوب برای پرورش کودکان، یکپارچگی اجتماعی، حفظ آسایش و نظایر این‌ها، که در عین حال شاخصی برای ارتقای کیفیت فضای زندگی و توسعه جامعه محسوب می‌شوند (Balram, 2005: 149). در این میان، پارک بانوان، فضای سبز محفوظی است باهدف تأمین نیازهای حرکتی زنان تا بتوانند بدون پوشش قانونی و با آزادی و راحتی بیشتر در آن حضور داشته باشند. پارک‌های ویژه زنان مکان‌هایی هستند که بسیاری از زنان و دختران جوان می‌توانند با استفاده از لباس‌های راحت و مناسب، در آن به ورزش و تفریح بپردازند. رعایت امنیت اجتماعی، محصور بودن، مشرف نبودن ساختمان‌های اطراف به پارک زنان، از ویژگی‌های اصلی این مراکز است (ساغرچی، ۱۳۸۸: ۵) استقرار پارک‌های شهری از یک سو به جهت تأثیری که بر کیفیت زندگی شهری و نیل به توسعه پایدار دارند و از سوی دیگر به جهت بار مالی بدون بازگشت سرمایه و سود که برای شهرداری‌ها به جای می‌نهند، ارزش بررسی گسترده را دارند (Manlun, 2003: 31)

نقش زنان در طراحی فضاهای شهری

سیر تکامل طراحی شهری، همگام با سیر تحول اندیشه‌ها، در مورد مفهوم کیفیت در طراحی شهری، همواره در حال پیچیده شدن و تکامل مستمر بوده است. در این مسیر، دامنه اطلاق مفهوم «کیفیت طراحی شهری» از حالت بسیط و تک مؤلفه‌ای به تدریج به حالت مرکب تطور می‌یابد. در جریان این تکامل، بر مبنای دیدگاه نظری طراحی شهری «کثرت‌گرا»، هنگامی طراحی شهری موفقیت‌آمیز به بار خواهد آمد که، خواسته‌ها، نیازها، و توانایی‌های گروه‌های مختلف جمعیتی را نمایندگی کند (فرزانه، ۱۳۹۰: ۱۰۸). اگر فرآیند طراحی و خلق فضا را به سه مرحله برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کلان جامعه، طراحی و بکارگیری فضا تقسیم نماییم وقوع هر یک از مراحل را در محور زمان می‌توان بصورت تصویر زیر نمایش داد.

شکل ۱: مدل ارتباط زمانی مراحل مختلف فرآیند (اسلامی، ۱۳۸۴)

بدین ترتیب برنامه‌ریزی به منابع حادث شده در گذشته، بکارگیری و استفاده از فضا متعلق به محصول ارائه شده در آینده بوده و مرحله طراحی به زمان حال تعلق خواهد داشت که همپوشانی گذشته و آینده است. بدین معنی که طراحی فضا چیزی است که از گذشته شروع شده و تا آینده ادامه دارد. مانند طرح‌هایی که قبلاً شروع شده و در آینده تکمیل خواهد شد. با پذیرش این مطلب که فضا براساس نوع فعالیت‌هایی که در آن انجام می‌گیرد جنسیتی می‌شود و این فعالیت‌ها منتج از نقش‌های جنسیتی^۱ هر یک از دو جنس زن و مرد است، همچنین قبول این که نقش‌های جنسیتی براساس فرهنگ حاکم بر جامعه تعیین می‌شوند با فرض بستر فرهنگی ثابت، می‌توان بیان نمود که فضا به یکی از سه طریق زیر می‌تواند جنسیتی شود

- ۱- به واسطه طراحی و معماری فضا مطابق با نوع جنسیت طراح؛
- ۲- بر مبنای دیدگاه انتقادی، تاریخی، و ایدئولوژی طراح؛
- ۳- به دلیل استفاده تصرف و تغییرات روزانه فعالیت‌های آن (Kiavar, 2011).

اولین توجهات به حضور زنان را می‌توان در برنامه ریزی شهری در جامعه فرانسه یافت. بدین صورت، زنانی که خود معمار یا شهرساز بودند در جهت این برآمدند تا به اشکال متفاوتی محلی را که در آن زندگی می‌کنند طراحی کنند. از این زمان به بعد، بر حضور زنان در شهرسازی و طراحی شهری بیش از گذشته توجه شد. این قبیل توجهات باعث شد که از زنان نیز در شهرسازی و معماری مانند مردان و در کنار آنان استفاده شود. در دنیای کنونی کشور ایران نیز، از زنان در معماری و شهرسازی بیش از گذشته استفاده می‌شود. در این صورت، با ایجاد شورای شهرها و توجه به زنان در اداره‌های مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها به دیدگاه‌های آن‌ها توجه شده است. با این همه عوامل خاصی باعث

^۱ - Gender Rols

حضور یا عدم حضور زنان در جامعه شهرسازی و طراحی شهری شده است (دادور و افضل، ۱۳۸۸، ۶). بنابراین، زنان باید تشویق شوند تا در عرصه‌های مدیریتی و ساخت و ساز و همچنین طراحی فضاهای شهری حضور فعال‌تری داشته باشند و از توانایی زنان معمار و طراح به نحو مطلوب استفاده شود، تا بتوان فضاهایی به وجود آورد که متناسب با روحیات زنان باشد و موجب احساس سرزندگی و آرامش در آنان شود. از طرفی، در عصر حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری مشکلات بسیاری را برای امنیت شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر بوده‌اند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت رنگ می‌بازد و بر میزان جرم افزوده می‌شود. مردم در کنش‌های اجتماعی محتاطانه عمل می‌کنند و با هر اتفاقی، ترس و دلهره آنان دوچندان می‌شود و در نتیجه، احساس ناامنی می‌کنند. امنیت اجتماعی آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه‌ای موظف است در زمینه‌های شخصی، اقتصادی، سیاسی، و فضایی آن را برای جامعه و اعضای آن فراهم کند (گلی، ۱۳۹۲: ۱۷۶).

برخی فضاهای شهری ناامنی را به افراد و خاصه زنان القا می‌نمایند امنیت نداشتن زنان در فضاهای شهری، مشارکت کامل آنان را در اجتماع محدود می‌کند و علاوه بر آسیب‌های روانی بر فرد، خانواده و جامعه را نیز متأثر خواهد کرد (ربیعی و علیخواه، ۱۳۸۴؛ Freeze, 2005). همچنین، به دلیل ایجاد احساس آرامش روانی و سرزندگی در زنان وجود فضایی برای آنان به دور از هرگونه مشکلات امنیتی و جنسیتی ضروری به نظر می‌رسد؛ فضاهایی که مختص بانوان بوده و آن‌ها در آنجا احساس آرامش و امنیت نمایند. بنابراین، در این قسمت از پژوهش رابطه متقابل فضا و جنسیت پرداخته می‌شود.

تعامل مفاهیم جنسیت و فضا

در بررسی رابطه بین جنسیت و فضا با پدیده‌ای تحت عنوان فضاهای جنسی شده و فضاهای جنسیتی شده برخورد نموده و این سوال‌ها مطرح می‌شوند که آیا فضا جنسی است؟ آیا فضا جنسیتی است؟ اگرچنین است جنسیتی شدن آن چگونه صورت می‌گیرد؟ در پاسخ سوال‌های فوق می‌توان گفت؛ مکان‌های خاص ممکن است براساس جنس زیست-شناختی افرادی که آنها را اشغال می‌کنند خصوصیات جنسی داده شوند یا براساس جنسیت فعالیت‌های مختلف که در آنها انجام می‌شود جنسیت داده شوند. بعنوان مثال توالت‌ها، جنسی شده - مؤنث یا مذکر - هستند چرا که توسط مردان و زنان مورد استفاده قرار می‌گیرند در حالی که یک آشپزخانه خانگی بصورت زنانه جنسیت داده می‌شود زیرا آشپزی بطور اجتماعی امری است که به خانم‌ها مربوط می‌شود (Rendell, 2000: 101)

نافذترین و فراگیرنده‌ترین نمایش فضای جنسیتی "حوزه‌های مجزا" (عمومی/ خصوصی) است. به اعتقاد طرفداران جنبش برابری طلبی زنان؛ اساس این طرز رفتار، که شهر را از خانه، عمومی را از خصوصی، تولید را از بازتولید و مردان را از زنان جدا می‌کند، سرمایه داری و مردسالاری است. اهمیت موضوع به این دلیل است که تصور مربوط به جنس، جنسیت و فضا که داخل این سلسله مراتب دوگانه وجود دارد، بطور مداوم بازتولید شده و ادامه می‌یابد (کاظمی، ۱۳۸۶).

تفکیک فضایی بین جنس‌ها، یعنی جنسی کردن فضا، گاه امری منطقی است؛ بخصوص در جوامعی که تفکیک بین زنان و مردان در اکثر شئون رعایت می‌شود. حتی جنسیتی شدن فضا بر اساس فرهنگ حاکم بر جوامع امری دور از ذهن نیست از این رو جنسیتی شدن یک فضا زمانی بعنوان مشکل مطرح می‌شود که بنا به دلایلی یکی ازدو جنس (زن/ مرد)

مجبور به ترک یک فضای عمومی شده و از حق بهره‌برداری از آن فضا محروم شوند در حالیکه امکان بهره‌مندی مطلوب از فضاهای شهری و عمومی از حقوق اولیه شهروندی محسوب می‌شود.

به بیان ساده در جامعه سنتی بخشی از استفاده کنندگان فضا (زنان) به صورت محدود و تعریف شده در فضاهای عمومی حضور می‌یافتند، اما با تبدیل جامعه سنتی به مدرن حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی پررنگ شده اما فضاهای عمومی متناسب با این افزایش حضور طراحی نشده‌اند و زنان بطور مکرر در بهره‌برداری از فضاها و اماکن عمومی محدودیت‌ها و ناسازگاری‌هایی را تجربه می‌نمایند. دلیل اشاره به زنان بعنوان بخشی از استفاده‌کنندگان فضاهای عمومی از آنجاست که انتظارات فرهنگ حاکم بر جامعه و همچنین خصوصیات زنانگی، زنان را بسوی هنجار پذیری سوق می‌دهد و به جهت سازش با محیط، مجبور به تغییر دادن خود به نفع محیط می‌شوند، به این مفهوم که از نیازها و انتظاراتی که از محیط دارند صرف نظر کرده و یا از محیط خارج می‌شوند.

مواد و روش

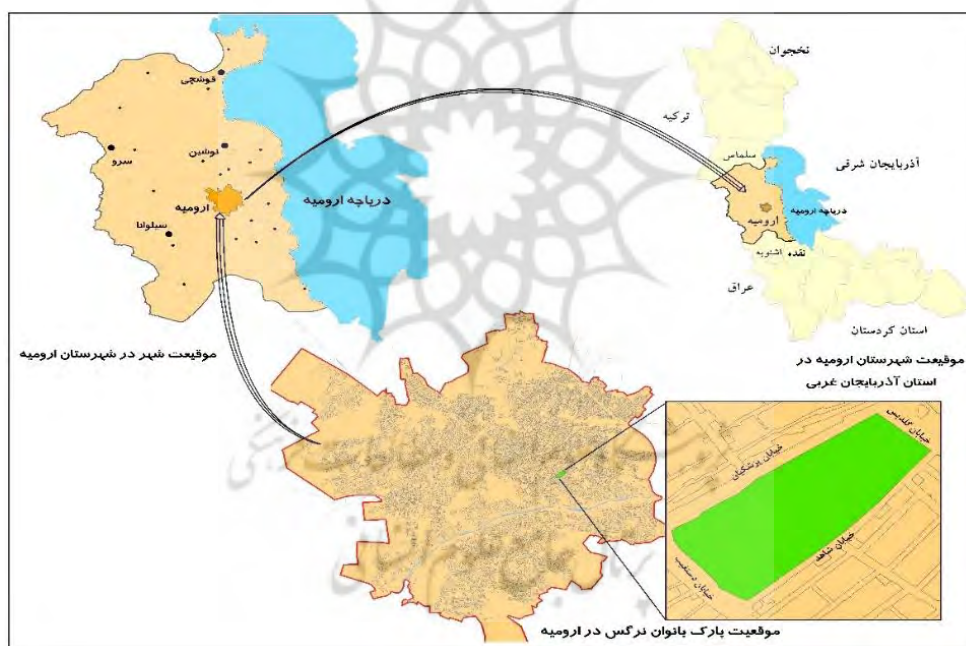
بدین ترتیب بر اساس دیدگاه‌های فوق‌الذکر، نوع تحقیق در این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است. روش گردآوری داده‌ها برای پاسخگویی به سؤالات تحقیق در محدوده مورد مطالعه، به دو صورت اسنادی (داده‌های ثانویه) و پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است به منظور تحلیل مناسب موضوع از دو نوع پرسش‌نامه استفاده شده است پرسش‌نامه نوع اول، برای سنجش میزان تمایل تیپ‌های مختلف زنان به تفکیک جنسیتی در مرحله نخست از روش مقیاس لیکرت (Likert-Scale) و برای وزن دهی معیارها از طیف پنج‌درجه‌ای در تهیه پرسشنامه استفاده شده است؛ جامعه آماری شامل کلیه زنان بالای ۲۰ سال مراجعه‌کننده به پارک بانوان نرگس در تابستان ۱۳۹۴ بوده که ۸۰ نفر با ضریب اطمینان ۹۵ درصد به عنوان حجم نمونه با استفاده از مدل کوکران انتخاب گردیده‌اند؛ که به صورت خوشه‌ای میان چهار گروه زنان خانه‌دار، زنان شاغل، زنان مذهبی و زنان فمینیسم توزیع شد که از هر گروه ۲۰ نفر به این پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای تعیین پایایی کمی پرسش‌نامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که در نهایت، مقدار آلفای کرونباخ ۰/۷۹۸ برآورده شده است.

پرسشنامه نوع دوم، پرسشنامه تصویری است که برای سنجش میزان تفاوت معناداری میان جنسیت (مردان و زنان) و انتخاب عناصر پارک، رتبه‌بندی صفر تا بیست مورد استفاده قرار گرفته است. جامعه آماری این مرحله از تحقیق شامل زنان و مردان ساکن شهر ارومیه می‌باشد که حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۱۰۸ مورد با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌باشد؛ که به صورت خوشه‌ای میان چهار گروه: مردان، زنان خانه‌دار، زنان شاغل، دختران بودند. مقدار آلفای کرونباخ به دست آمده ۰/۸۲ است که در سطح بسیار مطلوب می‌باشد، و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از شیوه‌های آماری توصیفی و استنباطی، همچون آزمون رتبه‌ای فریدمن و آزمون ناپارامتریک ویلکاکسون در قالب نرم‌افزار spss استفاده شده است.

شناخت منطقه مورد مطالعه

شهر ارومیه به عنوان یکی از کلان‌شهرهای ایران، به عنوان مرکز اداری - سیاسی استان آذربایجان غربی و شهرستان

ارومیه با بیش از ۳ هزار سال قدمت، قدیمی‌ترین شهر در منطقه شمال غرب ایران می‌باشد. این شهر، در جلگه‌ای به طول ۷۰ و عرض ۳۰ کیلومتر درکنار دریاچه‌ای به همین نام و در ۳۷ درجه و ۳۳ دقیقه عرض شمالی و ۴۵ درجه و ۴ دقیقه طول شرقی واقع شده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۳۱۳ متر و فاصله زمینی ارومیه تا تهران حدود ۹۵۱ کیلومتر است (رهنا و آفتاب، ۱۳۹۳: ۱۵۷). و بر پایه‌ی آخرین سرشماری نفوس و مسکن، در سال ۱۳۹۰، تعداد جمعیت ساکن شهر ارومیه بالغ بر ۶۶۷،۴۹۹ نفر (۳۳۴۱۳۶ مرد، ۳۳۳۳۶۳ زن)، دهمین شهر پرجمعیت ایران و دومین شهر پرجمعیت منطقه شمال غرب ایران به‌شمار می‌آید (سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰).
با توجه به حجم ۵۰ درصدی بانوان، عدم توجه به خواسته‌ها و نیازها و حضور آن‌ها در شهر موجب نادیده گرفتن سلامت فیزیکی و روانی بانوان و کاهش سرزندگی و شادابی آن‌ها می‌شود. در این پژوهش پارک نرگس شهر ارومیه که تنها پارک زنانه این شهر است مورد ارزیابی قرار گرفته است. پارک بانوان نرگس در منطقه چهار، مابین خیابان‌های دستغیب، شاهد، پزشکیان و گلدیس واقع شده، و از لحاظ موقعیت جغرافیایی در جنوب غرب شهر ارومیه قرار گرفته است و مساحتی بالغ بر ۱۰۰ هزار مترمربع را شامل می‌شود و دارای مسیر دوچرخه و گذر تندرستی و همچنین زمین فوتبال، بسکتبال، تنیس و امکانات ورزشی می‌باشد.

شکل ۲: موقعیت پارک بانوان نرگس ارومیه

(منبع: نگارندگان)

یافته‌های پژوهش

نتایج توصیفی

براساس نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش، ۵۱ درصد افراد پرسش‌شونده را مردان و ۳۹ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. همین نتایج در مورد روستاهای فاقد گردشگری نیز ۶۳ درصد مرد و ۲۷ درصد زن بوده است. همانطوری که در جدول شماره.. نشان می‌دهد افراد مورد مطالعه در پنج گروه سنی توزیع شده‌اند. بیشترین فراوانی در گروه پاسخگویان پرسشنامه تصویری و غیرتصویری مربوط به رده سنی ۴۰ - ۳۱ سال می‌باشد. از نظر تحصیلات،

بیشترین فراوانی پاسخگویان پرسشنامه غیرتصویری مربوط به افراد دیپلم (۴۰ درصد) و در پرسشنامه تصویری مربوط به افراد لیسانس (۳۷ درصد) می باشد

جدول ۱: مشخصات فردی نمونه مورد مطالعه

گروه سنی	پرسشنامه غیرتصویری		پرسشنامه تصویری	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۲۰ سال و کمتر	۰	۰	۱۵	۱۳/۷
۲۱-۳۰	۱۹	۲۳/۳۳	۲۹	۲۷/۵
۳۱-۴۰	۲۴	۳۰	۳۱	۲۸/۷
۴۱-۵۰	۱۷	۲۱/۶۶	۱۵	۱۳/۷
۵۱ سال و بالاتر	۲۰	۲۵	۱۸	۱۶/۲
میزان تحصیلات				
زیر دیپلم	۵	۶/۶	۷	۶/۲۵
دیپلم	۳۲	۴۰	۳۷	۳۳/۷
فوق دیپلم	۵	۶/۶	۱۳	۱۲/۵
لیسانس	۲۸	۳۵	۳۷	۳۵
فوق لیسانس و بالاتر	۱۰	۱۱/۶	۱۴	۱۲/۸۵
وضعیت تأهل				
مرد	-	-	۲۷	۲۵
زن	-	-	۸۱	۷۵

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج استنباطی

زنان اعضای جمعیتی ناهمگون هستند که در شرایط یکسان رفتارهای متفاوتی از خود بروز می دهند بررسی گروه‌های مختلف زنان که طی این پژوهش، زنان و میزان آن‌ها و نوع تجربه‌هایی را که از برخورد با موقعیت‌های مختلف دارند، به چند دسته تقسیم کردیم؛ تحقیق مذکور از این جهت برای بررسی مفید است که بر مبنای میزان احساس نیاز به امنیت انجام شده، بر اساس این طبقه‌بندی از زنان می‌توانیم مراجعان به پارک‌های زنانه را شناسایی کنیم. این تقسیم‌بندی عبارت است از: گروه اول: زنانی که اساساً از وارد شدن به حوزه‌های عمومی احساس نگرانی می‌کنند و زنانی که علی-رغم حضور در حوزه عمومی از برقراری ارتباط با آن ناتوان‌اند (زنان مذهبی)، گروه دوم: زنان عادی جامعه که از عرصه‌های خطر خیز و در ساعات خطر خیز اجتناب می‌کنند (زنان خانه‌دار)، زنانی که مسئولیت‌های اقتصادی را در جامعه بر دوش دارند و همه‌روزه با عرصه‌های عمومی ارتباط مستقیم برقرار می‌کنند (زنان شاغل)، گروه سوم: زنانی که سعی می‌کنند ایدئولوژی ترس از جهان مردانه را واژگون کنند (زنان فمینیستی) (اباذری و دیگران، ۱۳۸۷: ۸۹)؛

هر پژوهش و تحقیقی برای تحلیل، نیازمند داده‌های مستند و مبتنی بر واقعیت است. در این پژوهش، پرسشنامه‌ها با دقت و با حضور مستقیم و راهنمایی نگارنده تکمیل شده است و با استفاده از امتیازات به دست آمده از پاسخ‌ها، با استفاده از نرم افزار SPSS آماری، آزمون رتبه‌ای فریدمن بررسی میزان تمایل بانوان به ایجاد پارک بانوان صورت گرفته است که هرکدام از این گروه‌ها را جداگانه با این آزمون مورد بررسی قرار دادیم تا موارد استخراج شده را رتبه‌بندی کنیم.

به‌منظور سنجش احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری با توجه به سؤالات تعبیه‌شده در پرسشنامه مذکور که در جداول ۱ و ۲ آمده است، در تحلیل میزان احساس امنیت و آرامش زنان در فضاهای عمومی می‌توان بیان کرد که زنان خانه‌دار با امتیاز وزنی ۱۷۹/۹۲ در مقایسه با زنان شاغل با امتیاز وزنی ۱۱۷/۶ از بودن در پارک‌های زنانه احساس امنیت بیشتری نسبت به پارک‌های عمومی دیگر می‌کنند و همچنین این احساس امنیت در مورد زنان مذهبی با امتیاز وزنی ۲۷۲/۶۴ در مقایسه با زنان فمینیسم با امتیاز وزنی ۱۱۱/۹۳ صادق می‌باشد؛ بنابراین با توجه به امتیازات به‌دست‌آمده گروه اول (زنان مذهبی) اعتقاد به فضاهایی کاملاً مجزا و تقسیم‌شده به قلمروهای مردانه و زنانه دارند و نسبت به فضاهای شهری کاملاً بی‌اعتماد هستند و احساس ناامنی می‌کنند. گروه دوم (زنان خانه‌دار) نیز اگرچه آشنایی بیشتری با فضاهای شهری دارند اما محرومیت ناشی از عدم مهارت استفاده سبب می‌شود که احساس ناامنی را تجربه کنند و تنها در شرایط خاص و رعایت شروط تعیین‌شده از سوی مردان خانواده اجازه استفاده از فضاهای امن عمومی را کسب می‌کنند؛ همچنین گروه سوم (زنان شاغل) با فضاهای عمومی ارتباط مستقیم‌تر و بیشتری را برقرار می‌کنند اما از حضور در فضاهای خطر خیز عمومی اجتناب می‌کنند و در نهایت گروه چهارم (زنان فمینیسم) عقیده دارند حضور زنان در عرصه‌های عمومی حق مسلم آنان است اما بازهم احساس نگرانی و ناامنی در مورد این زنان به صفر نمی‌رسد. پس فرضیه موردنظر قابل تأیید است.

به‌منظور سنجش میزان رضایت بانوان از عناصر موجود در پارک و شرایط فیزیکی و خدمات‌رسانی در پارک با توجه به نتایج حاصل از پرسشنامه در جدول شماره دو، در تحلیل میزان رضایت زنان از کیفیت وسایل ورزشی و ایستگاه سلامت پارک بانوان می‌توان عنوان کرد؛ از نظر تمامی گروه‌های مورد مطالعه با میانگین وزنی ۲/۶ که از میانگین امتیازات (۲/۵) بیشتر است، وسایل بازی و ایستگاه سلامت، کیفیت قابل قبول را دارا است. در تحلیل میزان رضایت بانوان از وضعیت نیمکت‌های پارک نرگس، می‌توان بیان کرد با توجه به اینکه تمامی گروه‌ها میانگین وزنی ۲/۵ که با میانگین امتیازات (۲/۵) مساوی است، بنابراین نیمکت‌ها از کیفیت متوسطی برخوردار می‌باشند؛ همچنین در تحلیل میزان رضایت بانوان از میزان روشنایی پارک نرگس می‌توان گفت که از نظر تمامی زنان با میانگین وزنی ۲/۳۸ که از میانگین امتیازات (۲/۵) کمتر است، پارک نرگس روشنایی نامطلوبی دارد و از نظر تمامی زنان با میانگین وزنی ۲/۶۱ که از میانگین امتیازات (۲/۵) بیشتر است، در تحلیل میزان رضایت‌مندی زنان از وضعیت چمن‌کاری و تمیزی محوطه پارک بانوان می‌توان بیان کرد فضای محوطه تمیز است؛ همین‌طور از نظر تمامی زنان در تحلیل میزان رضایت زنان از وضعیت زمین‌بازی کودکان که میانگین وزنی ۲/۲۵ را کسب کرده است که از میانگین امتیازات (۲/۵) کمتر است می‌توان بیان کرد که زمین‌بازی کودکان کیفیت نامطلوب را دارد و از نظر تمامی زنان در تحلیل میزان رضایت‌مندی زنان از چگونگی ارائه خدمات از طریق کارکنان پارک در خصوص: گم‌شدن اشیا و پاسخگویی و غیره با میانگین وزنی ۲/۴ که از میانگین امتیازات (۲/۵) کمتر است می‌توان گفت، زنان از ارائه خدمات کارکنان پارک ناراضی هستند و در نهایت از نظر زنان مورد مطالعه در تحلیل میزان رضایت‌مندی زنان مورد مطالعه در رابطه با وجود نگهبان مرد در پارک بانوان که میانگین وزنی ۲/۴۶ را نسبت به میانگین امتیازات (۲/۵) کسب کرده است می‌توان عنوان کرد که زنان از وجود نگهبان مرد در پارک ناراضی هستند در نتیجه پارک بانوان نرگس نمی‌تواند تمامی نیازهای زنان را با خصوصیات مختلف برآورد سازد.

جدول ۲: جدول وزن دهی پرسشنامه غیر تصویری (زنان خانه‌دار-زنان شاغل)

ردیف	سؤال	زن خانه دار		زن شاغل		زن فمینیسم		زن مذهبی	
		میانگین	وزنی	میانگین	وزنی	میانگین	وزنی	میانگین	وزنی
۱	خانواده من، خانواده‌ای سنتی مذهبی هستند که هر نوع فعالیت اجتماعی را برای من نامناسب قلمداد می‌کنند.	۲/۴	۸۶/۴	۱/۶۶	۴۱/۵	۱	۱۵	۳/۲۴	۱۵۹/۹۷
۲	من به‌عنوان یک زن اساساً از وارد شدن به حوزه‌های عمومی احساس نگرانی و عدم امنیت می‌کنم و از برقراری ارتباط با آن- ناتوانم	۲/۴۶	۹۱/۰۲	۱/۶۶	۴۱/۵	۱	۱۵	۲/۶۶	۱۰۶/۴
۳	در برقراری ارتباط با افراد غریبه هیچ محدودیتی ندارم و طالب برابری زن و مرد هستم	۳/۲	۱۵۳/۶	۲/۳	۱۵۳/۶	۵	۳۷۵	۲	۶۰
۴	من طالب فضایی هستم که بتوانم در آن آزادانه‌تر و فارغ از حجاب و پوششی که در معیار عمومی ملزم به رعایت آن هستم ورزش و فعالیت داشته باشم	۳/۹۳	۲۳۱/۸۶	۳/۲	۱۵۳/۶	۱/۳۳	۲۶/۶	۳/۸۶	۲۳۳/۸۸
۵	عقیده به حضور زن در فضاهای صرفاً زنانه و یا همراه با مردان خانواده‌دارم	۴/۲۶	۲۷۲/۸۶	۲	۶۰	۱/۵۳	۳۵/۱۹	۴/۵۳	۳۰۸/۴
۶	عقیده به حضور زن در همه‌ی فضاها به‌جز فضاهای ناامن دارم	۴/۰۶	۲۸۰/۶	۲/۸	۱۱۷/۶	۳/۸۶	۲۲۳/۸۸	۳/۵۳	۱۸۷/۰۶
۷	والدینم در مورد شرکت من در فعالیت‌های ورزشی هوازی موافقت می‌کنند	۳/۲۶	۱۵۹/۷۴	۳/۲۶	۱۵۹/۷۴	۵	۳۷۵	۳/۲	۱۵۳/۶
۸	به دلیل محدودیت‌ها و عرف خانواده پارک بانوان را مناسب می‌دانم	۳/۶	۱۹۴/۴	۲/۱۳	۶۸/۱۶	۱/۱۳	۱۹/۲۱	۴/۶	۳۱۷/۴
۹	بودن در پارک بانوان احساسی با عنوان شادی و سرور و کامیابی و لذت بردن ارزندگی را برای من به ارمغان می‌آورد	۳/۷۳	۲۰۸/۸۸	۲/۲	۷۲/۶	۲/۸۶	۱۲۲/۹۸	۴/۵۳	۳۰۸/۴
۱۰	از ساخت پارک‌های زنانه استقبال می‌کنم و به علت محجبه بودن آن را مکانی در جهت ارتقاء کیفیت زندگی خود میدانم	۳/۶	۱۹۴/۴	۲/۳۳	۸۱/۵۵	۱	۱۵	۴/۸۶	۳۵۴/۷۸
۱۱	بودن در فضاهای زنانه امنیت ذهنی و اعتمادبه‌نفسم را افزایش می‌دهد تا با نیرویی بیشتر بتوانم به امورات زندگی خود بپردازم	۳/۷۳	۲۰۸/۸۸	۲/۱۳	۶۸/۱۶	۳/۲	۱۵۳/۶	۴/۸	۳۴۵/۶
۱۲	یکی از دلایل مهم من به‌منظور انتخاب پارک بانوان احساس امنیت و آرامش بیشتر است	۳/۴۶	۱۷۹/۹۲	۲/۸	۱۱۷/۶	۲/۷۳	۱۱۱/۹۳	۴/۲۶	۲۷۲/۶۴
۱۳	حضور در پارک بانوان باعث فراغت فکری و فراموشی افکار ناخوشایند در من می‌شود	۳/۲۶	۱۵۹/۷۴	۲/۳۳	۸۱/۵۵	۳	۱۳۵	۴/۱۳	۲۵۶/۰۶
۱۴	حضور در پارک بانوان حس لذت بردن از زندگی جمعی به دلیل ملاقات با سایر بانوان و هم‌جنس‌ان را در من افزایش می‌دهد	۴/۰۶	۲۷۴/۶۶	۲/۸۶	۱۲۲/۹۸	۳/۴۶	۱۷۹/۹۲	۴/۲	۲۶۴/۰۶
۱۵	دسترسی آسان محل سکونت من به پارک از دلایل عمده انتخاب من است	۴/۲	۲۶۴/۶	۲/۹۳	۱۲۸/۹۲	۳/۶	۱۹۴/۴	۴/۸۶	۳۵۴/۷۸
۱۶	حضور و ورزش در پارک بانوان باعث کاهش وزن و تناسب‌اندام من می‌شود	۴/۱۳	۱۵۶/۰۶	۳/۴	۱۷۳/۴	۴/۸	۳۴۵/۶	۲/۸	۱۱۷/۶
۱۷	ترجیح می‌دهم برای گذراندن اوقات فراغت و ورزش پارک بانوان را انتخاب کنم.	۳/۲	۱۵۳/۶	۲/۶	۱۰۱/۴	۱/۸	۴۸/۶	۴/۵۳	۳۰۸/۰۴
۱۸	تفکیک جنسیت را مناسب می‌دانم و علت عدم امنیت را در وجود مردان غریبه می‌بینم	۳/۵۳	۱۷۸/۰۹	۱/۵۳	۵۳/۱۹	۱	۱۵	۵	۳۷۵
۱۹	تفکیک جنسیت را مناسب نمی‌دانم و خواهان نظارت اجتماعی بیشتر هستم تا بتوانم از دیگر فضاها نیز استفاده کنم	۳/۲	۱۵۶/۸	۳/۴	۱۷۳/۴	۴/۸۶	۳۵۴/۷۸	۲/۲	۷۲/۶
۲۰	تفکیک جنسیت را مناسب نمی‌دانم اما پارک‌های زنانه را فعلاً راه‌حلی برای محدودیت‌های قانونی، عرفی و امنیتی می‌دانم	۴/۲	۲۶۴/۶	۲/۵۳	۹۶/۱۴	۲/۲۶	۷۶/۸۴	۲/۸	۱۱۷/۶
۲۱	در صورت داشتن امنیت و آزادی در سایر مکان‌های عمومی پارک زنانه را انتخاب نمی‌کردم	۴/۱۳	۲۵۶/۰۶	۳/۶۶	۲۰۱/۳	۴/۸	۳۴۵/۶	۲/۱۳	۶۸/۱۶
۲۲	مخالف تفکیک جنسیتی بوده و خواهان آزادی و برابری در استفاده از فضاهای عمومی هستم	۳/۲	۱۵۳/۶	۳/۶	۱۹۴/۴	۵	۲۹/۴	۱/۴	۳۷۵

۲۳	خواهان حضور در همه‌ی فضاها به‌منظور تسخیر فضاهای شهری مردانه هستم	۲/۵۳	۹۹/۱۴	۲/۶۶	۱۰۶/۴	۵	۳۷۵	۱	۱۵
۲۴	تا چه حد از کیفیت وسایل ورزش همگانی (ایستگاه سلامت) پارک رضایت دارید؟	۳	۱۳۵	۲/۱۳	۶۸/۱۶	۲/۰۶	۶۳/۸۶	۳/۲	۱۵۳/۶
۲۵	تا چه حد از وضعیت نیمکت‌ها پارک رضایت دارید؟	۲/۵۳	۹۶/۱۴	۲/۰۶	۶۳/۸۶	۲/۱۳	۶۸/۸۶	۳/۴۶	۱۷۹/۹۲
۲۶	تا چه حد از وضعیت روشنایی (تعداد رنگ نور -میزان نور در شب و برق اضطراری) راضی هستید؟	۲/۸۶	۱۲۲/۹۶	۲	۶۰	۱/۸	۴۸/۸۶	۲/۸۶	۱۲۲/۹۸
۲۷	تا چه حد از وضعیت چمن‌کاری (سطح کاشت -پراکندگی) و تمیزی محوطه رضایت دارید؟	۳/۲۶	۱۵۹/۷۴	۲/۵۳	۹۶/۱۴	۲/۱۳	۶۸/۶	۲/۵۳	۹۶/۱۴
۲۸	تا چه حد از وضعیت زمین‌بازی کودکان رضایت دارید؟	۲/۱۳	۶۸/۱۸	۲/۴	۶۴/۴	۱/۶	۳۸/۴	۲/۸۶	۱۲۲/۹۸
۲۹	تا چه حد از نحوه ارائه خدمات توسط کارکنان رضایت دارید؟	۳/۴۶	۱۷۹/۹۲	۱/۸	۵۶/۴	۲/۱۳	۶۸/۱۶	۲/۱۳	۶۸/۱۶
۳۰	تا چه حد از وجود نگهبان مرد در پارک بانوان رضایت دارید؟	۳/۲	۱۵۳/۶	۲/۰۶	۶۳/۸۶	۱	۱۵	۳/۶	۱۶۲

منبع: یافته‌های پژوهش

تحلیل و ارزیابی میزان تمایل زنان از ایجاد پارک بانوان با آزمون فریدمن (Friedman Test):

بر اساس مطالعات محاسبات آماری صورت گرفته با مدل فریدمن از طریق نرم‌افزار SPSS، هرکدام از این گروه‌ها را جداگانه با این آزمون موردبررسی قرار داده تا موارد استخراج‌شده را رتبه‌بندی کرده و میانگین آن‌ها محاسبه شود. در جدول زیر می‌توان رتبه‌ی فریدمن هر گروه‌ها و نیز درجه آزادی و کای اسکوار و سطح معناداری آزمون را مشاهده کرد. با توجه به جدول ۲ (نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل داده‌های پرسشنامه) و با توجه به جدول ۳ (نتایج حاصل آزمون فریدمن)، می‌توان نتیجه گرفت: زنان مذهبی با بیشترین میزان رتبه فریدمن برابر با ۳/۱۳ تمایل بیشتری به ایجاد پارک‌های بانوان دارند و زنان خانه‌دار دارای رتبه‌ی ۲/۹۷، زنان شاغل با رتبه‌ی ۱/۸۸ کمترین تمایل را برای ایجاد پارک‌های بانوان دارند و زنان فمینیسم دارای رتبه‌ی ۲/۰۲ می‌باشد که با استناد به آزمون فریدمن، فرضیه موردنظر

که بر مبنای تمایل بیشتر زنان مذهبی و خانه‌دار نسبت به زنان شاغل و فمینیست بوده، قابل تأیید می‌باشد و ملاحظه می‌شود که میان ویژگی‌های شخصی بانوان از گروه‌های مختلف و میزان رضایت آنان از ایجاد پارک بانوان رابطه مستقیمی وجود دارد.

جدول ۳: نتایج آزمون فریدمن

گروه‌های مورد مطالعه	رتبه فریدمن	درجه آزادی	کای اسکوار	سطح معنی‌دار
زنان مذهبی	۳/۱۳			
زنان خانه‌دار	۲/۹۷	۳	۲۲/۴۹	*
زنان شاغل	۱/۸۸			
زنان فمینیسم	۲/۰۲			

منبع: یافته‌های پژوهش

تحلیل و بررسی الگوهای مناسب طراحی پارک برای بانوان

در طراحی برای بانوان تقسیمات فیزیکی بین قلمروهای عمومی و خصوصی در الگوهای کاربری زمین باید بازنگری شود، تجربه هر زن در محیط‌های مصنوع مختلف، متفاوت است؛ پس حس و تخیل زنان از تمامی گروه‌ها باید قاعدتاً برای طراحی فضاهای زنانه بهتر کار کند و علت آن هم روشن است. درحالی‌که زنان چندانی تمایلی در

این زمینه نشان نداده‌اند و حس و تخیل خود را برای تبلیغ و ایجاد چنین فضاهایی زیاد به کار نگرفته‌اند؛ آنچه به‌عنوان راهنمای طراحی پارک‌های بانوان برای بانوان ارائه می‌شود با تکیه بر نظریات و مطالعات پیشین و بر محور اهداف طراحی تدوین شده است. به‌منظور راه یافتن به اهداف طرح که؛ سنجش وجود و یا عدم وجود تفاوت معناداری میان جنسیت (مردان و زنان) و انتخاب عناصر پارک‌ها و همچنین وجود و یا عدم وجود تفاوت معناداری میان گروه‌های مختلف زنان (خانه‌دار، شاغل، دختر) و انتخاب عناصر پارک‌ها است، پرسشنامه تصویری تنظیم و تکمیل شده است.

تحلیل و بررسی میزان تفاوت معناداری میان جنسیت (مردان و زنان) و انتخاب عناصر پارک‌ها با بهره‌گیری از آزمون ویلکاکسون:

بر اساس مطالعات آماری صورت گرفته، برای سنجش سطح معناداری هر گروه میزان تفاوت گروه‌ها باهم، از آزمون ویلکاکسون که بر اساس مقایسه یک متغیر در دو وضعیت متفاوت است و در صورت عدم برقراری فرض نرمال بودن نمونه می‌توان این آزمون ناپارامتری برای مقایسه دو گروه وابسته استفاده نمود؛ با توجه به جدول ۴ مقدار معناداری (sig) برای مقایسه میان زنان خانه‌دار و مردان برابر با ۰/۰۳۴ است و همچنین مقدار (sig) برای مقایسه زنان شاغل و مردان ۰/۳۰۵ است، این مقدار برای دختران و مردان ۰/۴۴۱ و در نهایت مقدار معناداری برای مجموع زنان در مقایسه با مردان ۰/۴۵۹ است که بیشتر از ۵ درصد است؛ ملاحظه می‌شود که مقدار معناداری (sig) زنان خانه‌دار- مردان کمتر از ۵ درصد است؛ بنابراین تنها تفاوت معناداری میان ترجیحات مردان برای انتخاب عناصر پارک میان زنان خانه‌دار وجود دارد.

جدول ۴: نتایج آزمون ویلکاکسون

	زنان-مردان	دختران-مردان	زنان شاغل-مردان	زنان خانه‌دار-مردان
Z	-۰/۷۴۰	-۰/۷۷۱	-۱/۰۲۷	-۲/۱۱۷
(Sig)	۰/۴۵۹	۰/۴۴۱	۰/۳۰۵	۰/۰۳۴

منبع: یافته‌های پژوهش

تحلیل و بررسی میزان تفاوت معناداری میان گروه‌های زنان (خانه‌دار، شاغل، دختر) و انتخاب عناصر پارک‌ها با استفاده از آزمون ویلکاکسون

با توجه به جدول ۵ ملاحظه می‌شود که مقدار معناداری (sig) برای مقایسه میان زنان خانه‌دار با کل زنان برابر با ۰/۰۵۸ است؛ این مقدار برای دختران در مقایسه با کل زنان ۰/۳۷۷، همچنین مقدار (sig) برای مقایسه زنان شاغل و کل زنان برابر با ۰/۲۴۴ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت معناداری میان ترجیحات زنان خانه‌دار با مجموع زنان و گروه‌های دیگر زن در انتخاب عناصر پارک وجود دارد که حاکی از آن است که میان ترجیحات زنان با یکدیگر برای انتخاب عناصر پارک رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵: جدول نتایج آزمون ویلکاکسون

	زنان شاغل-مجموع زنان	دختران-مجموع زنان	خانه‌دار-مجموع زنان
Z	-۱/۱۶۶	-۰/۸۸۳	-۱/۸۹۳
(Sig)	۰/۲۴۴	۰/۳۷۷	۰/۰۵۸

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج به دست آمده از دو آزمون ویلکاکسون (جداول ۴ و ۵) می‌توان عنوان نمود که تنها تفاوت معناداری میان زنان خانه‌دار با مردان و دیگر گروه‌های زنان موردمطالعه برای انتخاب عناصر پارک است؛ در نتیجه جنسیت در انتخاب عناصر پارک‌ها تأثیر چندانی نداشته و انتظار می‌رود که عناصر پارک مطابق با نیازهای زنان خانه‌دار (بیشترین مراجعه‌کنندگان به پارک بانوان) باشد و به ارائه راهکارهای عملی برای طراحی و جانمایی عناصر هرچه بهتر در پارک‌های بانوان پرداخته شود.

تحلیل و بررسی طراحی و جانمایی عناصر پارک بانوان با تأکید بر انتخاب‌های زنان خانه‌دار

تحلیل و بررسی نحوه طراحی فرم نیمکت‌ها در پارک بانوان: این سؤال با فرض بر اینکه با نظر به علم روانشناسی در خصوص تفاوت‌های میان مردان و زنان، زنان بیشتر به روابط بین فردی متمایل بوده و حتی در تعریف خود بر روابط با دیگران متمرکز می‌شوند اما مردان سکوت را دوست دارند و به تنهایی به حل مسائل خود می‌پردازند تدوین شده است؛ می‌توان تصور کرد که زنان بیشتر تمایل به استفاده از نیمکت‌های تجمعی و راحت داشته باشند اما مردان از نیمکت‌های انفرادی استفاده کنند بر اساس نتایج، بیشترین امتیاز میزان تمایل مردان از نوع نیمکت‌ها مربوط به نیمکت‌های راحتی با پشتی و جای پا (شکل ۵) با میانگین وزنی ۱۴/۵ و کمترین تمایل را به نیمکت‌های کتابدار (شکل ۴) با میانگین وزنی ۶/۶ دارند؛ همچنین برای زنان خانه‌دار بیشترین امتیاز مربوط به فرم نیمکت‌های تجمعی (شکل ۳) با میانگین وزنی ۱۶/۳۵ است و کمترین امتیاز برای زنان خانه‌دار نیز مربوط به نیمکت‌های کتابدار (شکل ۴) با میانگین وزنی ۹/۲۵ است، پس می‌توان عنوان کرد که زنان خانه‌دار به فرم نیمکت‌های تجمعی بیشتر علاقه‌مند می‌باشند، چراکه این‌گونه نشستن‌ها افراد را به تأمل در نشستن و سپری کردن اوقات خود با هم‌جنسان و صحبت کردن با آسودگی خاطر در محیط پارک تشویق می‌کنند؛ همچنین به علت کوتاه بودن قد اکثر بانوان ایرانی بهتر است در طراحی از پایین‌ترین عدد استاندارد (۴۳ سانتیمتر) در ارتفاع صندلی استفاده شود و به علت وزن بالای بیشتر بانوان مناسب است از نشیمنگاه با جنس نرم و عرض مناسب طراحی شود تا در ناحیه کمر و بازو احساس درد و فشار نکنند و مردان بیشتر به راحتی و انفرادی بودن نیمکت‌ها برای داشتن امکان خلوت‌گزینی در انتخاب خود توجه می‌کنند.

شکل ۳: گزینه مطلوب از نظر زنان خانه‌دار شکل ۴: گزینه نامطلوب از نظر هر دو گروه شکل ۵: گزینه مطلوب از نظر مردان
منبع: نگارندگان

تحلیل و بررسی انتخاب جنس نیمکت‌ها در پارک بانوان: این سؤال با فرض بر اینکه بافت نیمکت‌ها و صندلی‌های مورداستفاده در پارک، مناسب است که هماهنگ با فضای کلی و عناصر دیگر پارک بوده و در جهت ایجاد روحیه‌ای شاد و آرام برای بانوان هدفمند گردد تدوین گردیده است؛ بنابراین استفاده از مبلمان چوبی بسیار مناسب

است؛ در بین گروه مردان جنس چوب (شکل ۶) با میانگین ۱۶/۱۵ بیشترین امتیاز را کسب کرده است و جنس سیمانی (شکل ۷) با میانگین وزنی ۶/۴ کمترین امتیاز را دارد؛ همچنین در بین گروه زنان خانه‌دار نیز جنس چوبی (شکل ۶) با کسب میانگین وزنی ۱۷/۳۵ بیشترین امتیاز و جنس سیمانی (شکل ۷) با میانگین وزنی ۵/۹ کمترین امتیاز را دارد، پس نیمکت‌های سیمانی، فلزی و پلاستیکی در مقایسه با نیمکت چوبی از نظر هردو گروه نامناسب‌ترین جنس برای طراحی نیمکت‌ها می‌باشند؛

شکل ۶: گزینه مطلوب از نظر هردو گروه شکل ۷: گزینه نامطلوب از نظر هردو گروه

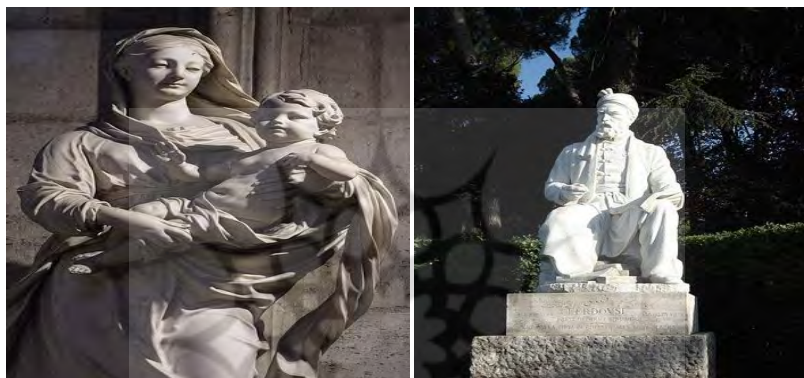
منبع: نگارندگان

بررسی و تحلیل انتخاب نوع حیوانات برای جانمایی المان (مجسمه) در پارک بانوان: این سؤال با فرض بر اینکه زنان عاطفی‌تر و هیجانی‌تر از مردان بوده و نوسان‌های عاطفی و هیجانی بیشتری نسبت به مردان دارند و همچنین در صحنه زندگی اجتماعی، زنان بیشتر تساوی طلب هستند و همدردی، همدلی و لطافت بیشتری از مردان دارند، اما مردان برتری طلب و مبارزه‌جو بوده و برای برتری خود، بیشتر تلاش می‌کنند، پس این انتظار می‌رود که زنان خانه‌دار نسبت به انتخاب حیوانات اهلی تمایل بیشتری داشته باشند و مردان به دلیل حس برتری طلب و مبارزه‌جو نسبت به حیوانات وحشی تمایل بیشتری داشته باشند؛ با توجه به نتایج، هر دو گروه مورد مطالعه به حیوان اسب (شکل ۱۰) بیشترین امتیاز را داده‌اند که به ترتیب برای مردان با میانگین وزنی ۱۵/۲ و برای زنان خانه‌دار با میانگین وزنی ۱۵/۶ است و همچنین مردان کمترین امتیاز را با میانگین وزنی ۹/۶۵ به حیوان فیل (شکل ۹) داده‌اند و زنان خانه‌دار کمترین امتیاز را با میانگین وزنی ۵/۵۵ به حیوان سگ (شکل ۸) داده‌اند در کل می‌توان چنین استنباط کرد که زنان برای انتخاب خود از نوع حیوان برای المان به زیبایی توجه می‌کنند (طاووس و آهو، عقاب پس از اسب بیشترین امتیازها را آورده‌اند و سگ، گرگ و ببر، شیر کمترین امتیاز را کسب کرده است) و برای مردان تصاویر شیر و ببر بعد از اسب بیشترین مطلوبیت را داشته است؛ بنابراین از این نظر که اسب نمادی از تک‌تازی را برای مردان تداعی‌گر است و در خصوص زنان از لحاظ تمایل این گروه به زیبایی‌شناسی به نظر می‌رسد که اسب مطلوبیت بیشتری در بین دو گروه داشته است.

شکل ۸: گزینه نامطلوب برای زنان خانه‌دار شکل ۹: گزینه نامطلوب برای مردان شکل ۱۰: گزینه مطلوب برای هردو گروه منبع: نگارندگان

تحلیل و بررسی انتخاب نشانه‌های تجسمی برای المان در پارک بانوان: این سؤال با فرض اینکه المان‌ها توسط خصوصیات و نقش کالبدی و نوع کاربری پارک تعریف می‌شوند و با توجه به اینکه هدف نهایی طرح تعیین الگوهای مناسب برای پارک بانوان است، پس برای القای مفهوم و نوع کاربری پارک بانوان ساخت المان‌هایی با مفهوم مادر و دختر مناسب به نظر می‌رسد؛ در میان گروه مردان المان مادر (شکل ۱۲) با میانگین وزنی ۱۹/۸ بیشترین امتیاز را کسب کرده و المان مشاهیر (شکل ۱۱) با میانگین وزنی ۱۱/۵ کمترین امتیاز را کسب کرده است. همچنین در میان گروه زنان خانه‌دار نیز المان مادر با میانگین وزنی ۱۷/۰۵ بیشترین امتیاز را کسب کرده همین‌طور المان مشاهیر با میانگین وزنی ۹/۴ کمترین امتیاز را دارد؛ المان‌ها با مصالح ساختمانی مختلف برحسب شکل و فرم مجسمه حیوانات، پرندگان، انسان ساخته می‌رود که به‌عنوان سمبل یا رساندن منظوری بکار می‌رود بنابراین نشانه تجسمی با موضوع مادر مناسب‌ترین گزینه برای انتخاب المان در پارک بانوان است.

شکل ۱۱: گزینه نامطلوب از نظر هردو گروه شکل ۱۲: گزینه مطلوب از نظر هردو گروه

منبع: نگارندگان

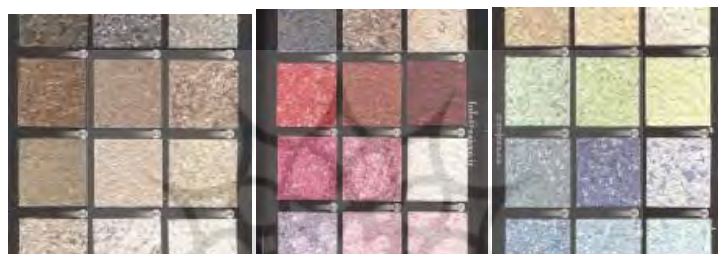
تحلیل و بررسی انتخاب طرح و شکل کف‌پوش در پارک بانوان: این سؤال با فرض اینکه مردان به خاطر روحیاتی از قبیل اصول‌گرایی، محافظه‌کار بودن و خواستار نظم و ترتیب بیشتر اشکال هندسی مشخص را مطلوب می‌دانند اما زنان به خاطر داشتن روحیات لطیف، خلاقیت و حس برون‌گرایی و نیاز به هم‌صحبتی و اهمیت دادن به روابط بینابینی بیشتر به اشکال منحنی و دایره‌وار و گل‌دار علاقه‌مند باشند، تدوین شده است که با توجه به نتایج اشکال دایره‌ای شکل (شکل ۱۴) در بین گروه‌های مردان با میانگین وزنی ۱۶/۶ و اشکال گل‌دار (شکل ۱۶) با میانگین وزنی ۷/۷ کمترین امتیاز را کسب کرده است؛ همچنین اشکال منحنی شکل (شکل ۱۵) با میانگین وزنی ۱۳ در بین زنان خانه‌دار بیشترین امتیاز را دارد اشکال منظم مستطیلی (شکل ۱۳) ۷/۳ کمترین امتیاز را کسب کرده است؛ بنابراین اشکال منحنی برای بانوان خانه‌دار دارای مطلوبیت بیشتری است.

شکل ۱۳: گزینه نامطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۱۴: گزینه مطلوب (مردان) شکل ۱۵: گزینه مطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۱۶: گزینه نامطلوب (مردان)

منبع: نگارندگان

تحلیل و بررسی انتخاب رنگ کفپوش‌ها در پارک بانوان: این سؤال با فرض اینکه زنان بیشتر به طیف رنگ‌های شاد و گرم تمایل داشته باشند و مردان بیشتری طیف رنگ‌های خاکی و سرد را انتخاب کنند تدوین گشته است؛ نتایج حاصل از پرسشنامه طیف رنگ‌های خاکی (شکل ۱۹) در بین گروه مردان و زنان خانه‌دار به ترتیب برای مردان با میانگین وزنی ۱۵/۶۵ و زنان خانه‌دار با میانگین وزنی ۱۳/۵ بیشترین امتیاز را کسب کرده و طیف رنگ‌های گرم (شکل ۱۸) برای مردان با میانگین وزنی ۱۲/۷۵ کمترین امتیاز را کسب کرده و طیف رنگ‌های سرد (شکل ۱۷) برای زنان خانه‌دار با میانگین وزنی ۱۰/۳ کمترین امتیاز را دارد. مسیرها در یک طرح منظر، استخوان‌بندی طرح را تشکیل می‌دهند. می‌توان بانوان را با مسیرهایی بارنگ‌های مشخص به کاربری‌های مختلف هدایت کرد برای مثال هدایت به چند نقطه کانونی مانند یک مجسمه تاریخی، یک درخت کهن سال چند صدساله، موزه غیره؛ بهتر است استفاده از تغییر رنگ یا بافت (کفپوش‌هایی با اشکال منحنی) در محل‌های تغییر مسیر و یا فضاهای مکث به ایجاد زیبایی بصری و شناسایی بهتر تغییر کارکردها کمک می‌کند..

شکل ۱۷: گزینه نامطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۱۸: گزینه نامطلوب (مردان) شکل ۱۹: گزینه مطلوب (مرد و گروه)

منبع: نگارندگان

تحلیل و بررسی انتخاب شاخص‌ترین نوع درخت در پارک بانوان: این سؤال با فرض اینکه زنان بیشتر از مردان به درختان تزئینی و کوتاه تمایل داشته و می‌توان با استفاده از لایه‌های گیاهی متشکل از درخت‌های همیشه‌سبز، درختان خزان پذیر و نیز درختچه‌های کوچک گیاهانی که برگ‌های رنگی دارند استفاده کرد تا ترکیبی از رنگ‌های مختلف در پارک بانوان ایجاد شود، تدوین شده است. در بین گروه مردان درخت بیدمجنون (شکل ۲۰) با میانگین وزنی ۱۸/۵۵ و در بین گروه زنان خانه‌دار درخت تزئینی گل‌دار (شکل ۲۱) با میانگین وزنی ۱۶/۴۵ بیشترین امتیاز را کسب کرده است و همچنین درخت میوه لیمو (شکل ۲۲) با میانگین وزنی ۷/۱۵ برای مردان و درخت میوه سیب (شکل ۲۳) با میانگین وزنی ۵/۲۵ برای زنان خانه‌دار کمترین امتیاز را کسب کرده است؛ بنابراین استفاده از گیاهان بارنگ‌ها، بافت‌ها و شکل‌های متنوع، به‌جای استفاده از درختان میوه در یک محدوده به ایجاد تنوع بصری در پارک بانوان کمک خواهد نمود. استفاده از درختان و بوته‌های گل‌دار و گل‌کاری وسیع در محل‌های استراحت، گفتگو و پیاده‌روی، به ایجاد فضاهای زیبا و دلپذیری می‌انجامد، لطافت گل‌ها، اساساً با روحیات خانم‌های خانه‌دار سازگاری دارد و همچنین توجه به زاویه تابش آفتاب، ایجاد سایه و محافظت فضاها از بادهای مزاحم توسط درختان، در استفاده بهینه از گیاهان مؤثر خواهد بود.

شکل ۲۰: گزینه مطلوب (مردان) شکل ۲۱: گزینه مطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۲۲: گزینه نامطلوب (مردان) شکل ۲۳: گزینه نامطلوب (زنان خانه‌دار)
منبع: نگارندگان

تحلیل و بررسی نحوه طراحی فرم سطل‌های زباله در پارک بانوان: این سؤال با فرض اینکه افراد بیشتر تمایل به استفاده از سطل‌های زباله با اشکال هندسی ساده و سطل‌های زباله تفکیک‌شده داشته باشند و به‌طور کلی فرم، مواد و رنگ زباله‌دان حتی‌الامکان باید با سایر مبلمان موجود هماهنگ باشد و اشکال مدور و هندسی ساده به‌ویژه چهارگوش ارجحیت دارند؛ تدوین‌شده است. سطل‌های زباله با اشکال هندسی ساده (شکل ۲۵) در بین گروه مردان با میانگین وزنی ۱۴/۶۵ بیشترین امتیاز و سطل‌های زباله شیاردار (شکل ۲۷) با میانگین وزنی ۱۱،۶۵ کمترین امتیاز را کسب کرده است و در بین گروه‌های زنان خانه‌دار سطل‌های زباله تفکیک‌شده با رنگ‌های متنوع (شکل ۲۶) با میانگین وزنی ۱۵/۲ بیشترین امتیاز را کسب کرده و سطل‌های زباله با شکل‌های انتزاعی (شکل ۲۴) با میانگین وزنی ۱۱/۵ کمترین امتیاز را کسب کرده است؛ به‌طور کلی توجه به مواردی همچون: استقامت و دوام، موارد ضد حریق زنگ، مقاوم در برابر آلودگی، داشتن سطح پر از منفذ دریچه برای ریختن زباله درون سطل، بزرگی سطل، که بستگی به میزان استفاده و محل قرار گرفتن سطل دارد، جنس سطل زباله، استفاده از سطل‌های زباله تفکیک‌شده، در هنگام ساخت سطل‌های زباله باید در نظر گرفته شود؛ همچنین با توجه به نتایج به‌دست‌آمده زنان خانه‌دار بیشتر تمایل به سطل‌های زباله تفکیک‌شده در رنگ‌های متنوع دارند.

شکل ۲۴: گزینه نامطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۲۵: گزینه مطلوب (مردان) شکل ۲۶: گزینه مطلوب (زنان خانه‌دار) شکل ۲۷: گزینه نامطلوب (مردان).
منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

نیمی از جمعیت یک جامعه را زنان تشکیل می‌دهند. این جمعیت با توجه به صفات و ویژگی‌های مشترک دارای زیرگروه‌هایی با خصوصیات متمایز از هم نیز هستند؛ بنابراین در سیاست‌گذاری درباره زنان که جمعی گسترده، زیاد و با خواسته‌ها و نیازهای متفاوت هستند، باید به این تمایزات توجه کرد؛ بنابراین سیاست‌ها باید به‌گونه‌ای طرح‌ریزی شوند که بیشترین تعداد زیرگروه‌ها را دربر گرفته و نیازهای این گروه‌ها را برآورده سازند. طرح احداث پارک‌های زنانه باهدف عادلانه‌تر کردن استفاده از فضاهای عمومی شهرها انجام‌شده است و در بیان اهداف آن از

کلیه گروه‌های زنان به‌عنوان استفاده‌کنندگان از طرح نام‌برده شده است، در این راستا پژوهش حاضر به ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری با تأکید بر پارک بانوان نرگس ارومیه با طراحی دو نوع پرسشنامه تصویری و غیرتصویری صورت گرفت پس از بررسی‌های به‌عمل‌آمده از پرسشنامه‌های تصویری گروه‌های مختلف پاسخ‌گویان مشخص شد که دسته سوم زنان یعنی زنان شاغل جامعه و دسته چهارم یعنی زنانی با نگرش‌ها و گرایش‌های فمینیستی رغبتی برای استفاده از این‌گونه پارک‌ها را نداشتند و خواستار احداث پارک‌های زنانه نیستند؛ زنان با گرایش‌های فمینیستی که قادر به استفاده از هرگونه امکانات عمومی فضاهای شهری بوده و خواهان تسخیر فضاها و برقراری عدالت جنسیتی در توزیع امکانات عمومی هستند کمتر به چنین پارک‌هایی مراجعه می‌کنند. زنان شاغل نیز به دلیل تجارب حضور و رفع نیازهای خود در فضاهای شهری خواهان برقراری عدالت جنسیتی و آزادی عمل بیشتر در استفاده از فضاهای شهری هستند تا بتوانند تجربه‌های خود را گسترش داده و از امکانات استفاده بیشتری بکنند. گروه‌هایی که بیشترین استفاده را از پارک‌های زنانه داشتند متعلق به گروه اول و سپس دسته دوم بودند. گروه دوم متشکل از زنان خانه‌داری هستند این گروه بنا به تجربه، بعضی از فضاهای عمومی شهر را به علت خلوت بودن و در دید نبودن، مکان‌هایی ناامن به شمار می‌آورند و بنابراین از پارک‌های زنانه استفاده می‌کنند؛ اما این دسته نیز علت استفاده از فضاهای تفکیک‌شده را ناچاری و نداشتن حق انتخاب عنوان می‌کنند. اما گروه اول که در آن زنانی با احساس ناامنی از فضاهای عمومی و معتقد به تفکیک جنسیتی تمامی فضاها هستند، بیشترین رضایت را از حضور در پارک‌های زنانه دارند. این گروه بیشترین سهم را در بین مراجعه‌کنندگان به پارک بانوان دارند، چنین اقداماتی را در جهت ارتقای کیفیت زندگی خود دیده و به‌شدت از آن استقبال می‌کنند و بودن در پارک بانوان و در بین هم‌جنسان خود حسی از شادی و غرور و آرامش را برای آنان به ارمغان می‌آورد. تحلیل میزان احساس امنیت و آرامش زنان در فضاهای عمومی می‌توان بیان کرد که زنان خانه‌دار با امتیاز وزنی ۱۷۹/۹۲ در مقایسه با زنان شاغل با امتیاز وزنی ۱۱۷/۶ از بودن در پارک‌های زنانه احساس امنیت بیشتری نسبت به پارک‌های عمومی دیگر می‌کنند و همچنین این احساس امنیت در مورد زنان مذهبی با امتیاز وزنی ۲۷۲/۶۴ در مقایسه با زنان فمینیسم با امتیاز وزنی ۱۱۱/۹۳ صادق می‌باشد؛ بانوان، کیفیت وسایل ورزشی و ایستگاه سلامت، وضعیت چمن‌کاری و تمیزی محوطه پارک، را در حد قابل قبول؛ وضعیت نیمکت‌های پارک نرگس، را در حد متوسط؛ میزان روشنایی، زمین‌بازی کودکان، ارائه خدمات از طریق کارکنان پارک، وجود نگهبان مرد در پارک بانوان نرگس را در حد نامطلوب ارزیابی کرده‌اند. نتایج حاصل از پرسشنامه‌های تصویری نشان دهنده تنها تفاوت معناداری میان زنان خانه‌دار با مردان و دیگر گروه‌های زنان مورد مطالعه برای انتخاب عناصر پارک است؛ در نتیجه جنسیت در انتخاب عناصر پارک‌ها تأثیر چندانی نداشته و انتظار می‌رود که عناصر پارک مطابق با نیازهای زنان خانه‌دار (بیشترین مراجعه‌کنندگان به پارک بانوان) باشد و به ارائه راهکارهای عملی برای طراحی و جانمایی عناصر هرچه بهتر در پارک‌های بانوان پرداخته شود. در ادامه پژوهش نیز به بررسی عناصر پارک بانوان با تأکید بر انتخاب‌های زنان خانه‌دار پرداخته شد

منابع

اباذری، یوسف؛ صادقی، سهیلا؛ حمیدی، نفیسه (۱۳۸۷). احساس ناامنی در تجربه زنانه از زندگی روزمره، فصلنامه پژوهش زنان. سری ۶، شماره ۱. صص ۷۵-۱۰۳.

اسلامی، سیدغلامرضا (۱۳۸۴). پژوهش در حوزه هنر و علم: شباهت‌ها و تفاوت‌ها، مقاله ارائه شده در هم‌اندیشی پژوهش هنر. پردیس هنرهای زیبا. دانشگاه تهران.

تازیکی، طلعت (۱۳۹۲)، عوامل مؤثر بر افزایش احساس امنیت زنان در پارک‌های شهر (مطالعه موردی زنان ۱۸-۵۰ سال شهرستان بجنورد). فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی. شماره ۱. صص ۱۳۶ - ۱۱۱.

تمدن، رؤیا (۱۳۸۷). *زنان و فضاهای شهری*. جستارهای شهرسازی. شماره ۲۵-۲۴. صص ۲۳-۲۰.
ربیعی، مریم؛ علیخواه، فردین (۱۳۸۵). زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی. سال ششم. شماره ۲۲.

رفیعیان، مجتبی؛ و سیفایی، مهسا (۱۳۸۴)، *فضای عمومی شهری؛ بازنگری و ارزیابی کیفی، هنرهای زیبا*، شماره ۲۳، صص ۴۲ - ۳۵.
رهنما، محمدرحیم؛ آفتاب، احمد (۱۳۹۳). مکان‌یابی ایستگاه‌های آتش‌نشانی شهر ارومیه با استفاده از *AHP* و *GIS*. جغرافیا و توسعه. شماره ۳۵. صص ۱۶۶ - ۱۵۳.

دادور، رحمت‌الله؛ افضل، معصومه (۱۳۸۸). بررسی نقش زنان در نظام برنامه‌ریزی و طراحی شهری در شهر کرمان در سال ۱۳۸۶. همایش ملی زن و معماری، تهران: آموزشکده فنی حرفه‌ای دخترانه سما. صص ۱۴ - ۱.

ساغرچی، فاطمه (۱۳۸۸). دهکده جهانی ورزش بانوان (شهر مالمو، سوئد). ماهنامه تخصصی منظر. شماره ۳. صص ۱۸-۵.
شیخاوندی، داور (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی انحرافات و مسائل جامعه ایران. تهران: نشر قطره.

صالحی، اسماعیل (۱۳۸۷). ویژگی‌های محیطی فضاهای شهری امن. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.

فرزانه، فرانک (۱۳۹۰). درآمدی بر تعامل مفاهیم جنسیت و فضا. دو فصلنامه صفا. شماره ۵۳. صص ۱۱۰ - ۹۹.

قربانی، رسول؛ تیموری، راضیه (۱۳۸۹). تحلیلی بر نقش پارک‌های شهری در ارتقای کیفیت زندگی شهری با استفاده از الگوی *Seeking-Escaping* (نمونه موردی: پارک‌های شهری تبریز). پژوهش‌های جغرافیای انسانی. شماره ۷۲. صص ۶۲ - ۴۷.

کلانتری خلیل‌آباد، حسین؛ اردلانی، روناک؛ سراجی، سروه؛ پوراحمد، عطیه (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد *CPTED* (نمونه موردی: محله فرهنگیان، شهر بناب). فصلنامه مطالعاتی شهر ایرانی اسلامی. شماره ۱۲. صص ۲۶ - ۱۵.

کاظمی، مهنوش (۱۳۸۸). رویکردی تحلیلی به مقوله جنسیت و تأثیر آن در کیفیت فضا (نمونه مورد مطالعه: پارک فجر تبریز). هویت شهر. شماره ۴. صص ۵۸ - ۴۷.

کاظمی، مهروش (۱۳۸۶). حوزه‌های مجزا نماد فضاهای جنسیتی در معماری. همایش زنان معمارایرانی. تهران.

گلی، علی؛ خواجه زادولی، شاهرخ؛ خواجه زادولی، فاطمه (۱۳۹۲). سنجش رضایت‌مندی از تفکیک جنسیتی فضاهای عمومی شهری از دیدگاه کاربران. نشریه زن در توسعه و سیاست. دوره ۱۱. شماره ۲. صص ۱۸۸ - ۱۷۱.

لطیفی، امین؛ سجاذزاده، حسن (۱۳۹۳). ارزیابی تأثیر مولفه‌های کیفیت محیطی بر الگوهای رفتاری در پارک‌های شهری (مطالعه موردی: پارک مردم همدان). مطالعات مدیریت شهری. شماره ۱۱. صص ۲۰ - ۵.

مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). سرشماری عمومی نفوس و مسکن

مدیری، آتوسا (۱۳۸۵). جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر، فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی. سال ششم. شماره ۲۲. صص ۲۸ - ۱۱.

Balram Shivanand, Dragicevic Suzana. (2005). Attitudes Toward Urban Green Space: Integrating Questionnaire Survey and Collaborative GIS Techniques to Improve Attitude Measurements. Landscape and Urban Planning

Day, K., C. Stump & D. Carreon (2003). Confrontation and loss of control: Masculinity and men's fear in public space. Journal of Environmental Psychology. Vol. 23. Pp. 311-322.

Freeze, Joe (2005). Reading the Everyday. London and New York, Rutledge.

Garcia, Roman, Maria D; Ortiz, Anna, (2004). Urban Planning, gender and the Use of Public Space in a Peripheral Neighborhood of Barcelona. Cities, Vol.21, No.3,215-223.

- Hxley, M. (2002). *Govern mentality, Gender. Planning* in 'Planning Future. Philip Allmendinger & Mark Tewdwr-Jones. Rutledge, London
- Kiavar, D, (2011). *user assessment in public spaces by gender: a survey on seğmenler and kecgoren parks in Ankara, 2011.*
- Lipton, Stuart (2003). *The value of public space: How high quality parks and public spaces create economic. social and environmental value*, www.cabespace.org.uk Available from
- Manlun, Yang. (2003). *Suitability Analysis of Urban Green Space System Based on GIS, ITC.*
- Pasaogullari, N. & Doratli, N. (2004). *Measuring Accessibility and Utilization of Public Spaces in Famagusta. Cities. Vol. 21, No.3, pp. 225-232*
- Rendell, Jane. (2000). *Introduction: Gender, Space* in Rendell, Penner & Borden, *Gender, Space, Architecture: An Interdisciplinary Introduction*, Routledge, 2000.
- Walzer, M (1986). *Pleasures and costs of urbanity. Dissent 33 (4). pp 420-475* Walzer Woolley, H, (2003) *urban open spaces. Landon, spon press.*

